

איכות החיים של האדם תלויה
ביכולת שלו לשלב באופן
הרמוני את כל חלקי אישיותו,
לצרכיו ולצורכי סביבתו.

מיניות היא חלק משמעותי
ממרכיבי אישיותו של האדם.

מהו חינוך מיני ?

- חינוך מיני זהו תהליך גלוי או נסתר, פורמלי או בלתי-פורמלי, מתוכנן או מזדמן אשר אותו עובר הילד בשלבי חייו השונים בבית, בבי"ס ובחברה.

החינוך המיני קיים
הוא נמצא בסביבה.

עלינו להחליט האם אנחנו לוקחים בו חלק,
או שניתן לאחרים לעשות זאת.

צרכים ספציפיים בחינוך המיוחד

- קשיים בקליטת נורמות חברתיות
- קשיים בתקשורת מילולית
- קשיים בהתמודדות במצבי תסכול
- קשיים ברכישת ידע באופן עצמאי
- סיכויים גבוהים להיות קורבן לניצול מיני
- חוסר מודעות לזכויות ולצרכים המיניניים.

רוב פגיעות המיניות באנשים עם מוגבלויות קשורות לחסכים הבאים:

- חוסר ידע בתחום המיניות - צרכים ורגשות.
- חוסר ידע מה מותר עם מי –נורמות התנהגות.
- קשיים באסרטיביות- ביטחון עצמי ותקשורת.

"תכנית מעגלים" / W. Kempton, 1983

■ תכנית מעגלים פותחה במיוחד עבור האדם עם פיגור שכלי.

■ מטרתה: ללמדו מושגים חיוניים לאיכות חיים וחיי יומיום

מוצלחים.

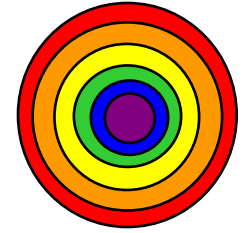
■ אחד הקשיים במעבר לחיים נורמטיביים בקהילה נובע מאי ידיעתם, של אנשים עם פיגור שכלי, חוקים בסיסיים של התנהגות חברתית מקובלת, אותה ילד ללא מוגבלות שכלית לומד כבר בילדות המוקדמת.

■ אחת המיומנויות הקשות ללמידה היא האופן שבו יש להתקרב ולהגיב כלפי הזולת וכלפי זרים.

■ התנהגותו של האדם עם פיגור שכלי מאופיינת, לעיתים, בגילויי חיבה לכל זר, כולל מגע פיזי, והיא הופכת אותו ל"לא חברתי" ולאדם בסיכון.

תכנית המעגלים

- תכנית המעגלים פותחה לאורך 5 שנים ונוסחה באוכלוסייה של אנשים עם פיגור שכלי בינוני וקשה. מטרתה להכין את האנשים עם פיגור שכלי לקראת חייהם בקהילה; להקנות להם מיומנויות שיעזרו להם לתפקד באופן עצמאי, בביטחון ועם משמעות.
- הערכה עצמית הנה משמעותית ביותר ומהווה בסיס לכל מיומנות חברתית. לכן, תכנית מעגלים מתחילה בהגדרת העצמי בדרך חיובית. כל התכנית מבוססת על חיזוק שיש לתת ללומד על היותו אשיות בעלת ערך.
- בחירה, הבעת עמדה והעדפה, קשורים ליכולת לחקירה פנימית ופיתוח מודעות עצמית, לצורך מתן ביטוי מתאים לצרכים החברתיים והמיניים.

מה כוללת התכנית?

- תכנית מעגלים מלמדת מרחק חברתי ודרגות קירבה דרך שימוש במעגלי צבע; החל ממעגל פנימי המייצג את העצמי, דרך מעגלים נוספים ההולכים ומתרחקים מהמרכז ועד למעגל האנשים הזרים.
- לכל מעגל צבע המסמל התנהגות ורגשות המותאמים לגיל הלומד ולמרחק מהמעגל המרכזי המייצג את העצמי.

עקרונות המעגלים:

מיון הסביבה החברתית בשישה מעגלים על פי מידת הקרבה.

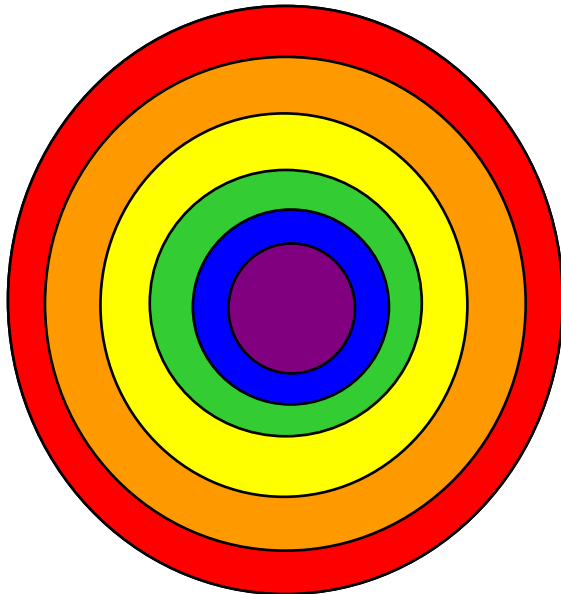
- מעגלים מתבסס על החוקים החברתיים של הדדיות.
- בכל אחד מהמעגלים נקבעים כללי התנהגות

בנושא:

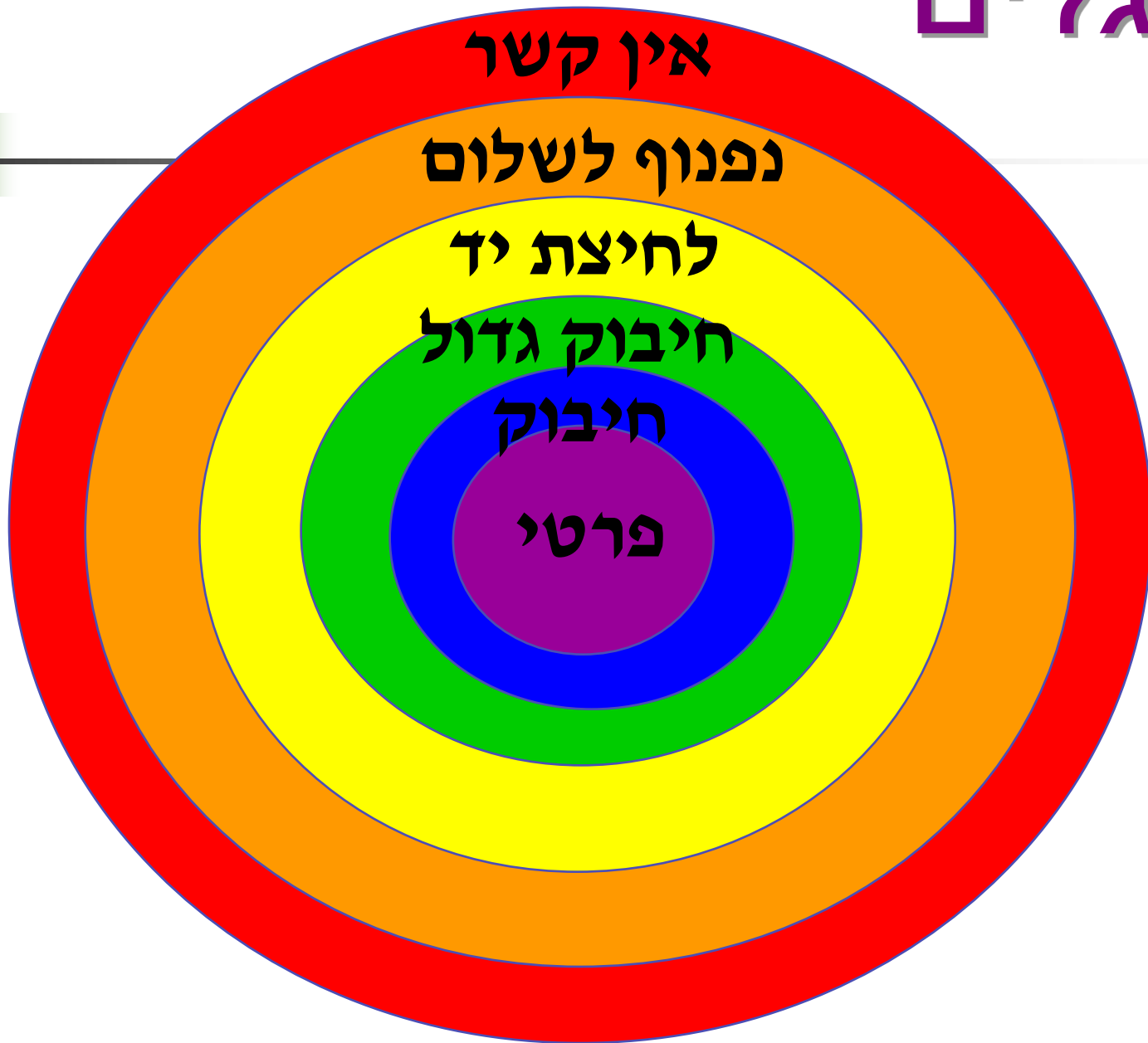
■ 1 דיבור

■ 2 מגע

■ 3 מידת האמון

מעגלים

אין קשר

נפנוף לשלום

לחיצת יד

חיבוק גדול

חיבוק

פרטי

1. המעגל הסגול / הפרטי (אני לבד עם עצמי)

הנך האדם החשוב ביותר בעולם.

לכל אחד יש מרחב פרטי משלו.

אתה מחליט לגבי עצמך, (מה טוב לי, מה אני אוהב, מה אני רוצה...)

אף אחד לא יגע בך אלא אם רוצה שיגעו בך.

אתה אינך נוגע באף אחד אלא אם הוא רוצה שתיגע בו.

אם אתה לא רוצה שיגעו בך או האחר אינו רוצה שיגעו בו, אין זה אומר שאחד לא מחבב את השני.

אוננות – אתה בוחר אם לאונן או לא. לא כל אחד מאונן. (אוננות היא דבר בריא ופרטי. לא כל החברות מקבלות שמותר לאונן למרות שכמעט כל בני האדם – יותר נכון לגבי גברים – מאוננים.)

לכל אחד זכות להיות בפרטיות ושיהיו לו דברים פרטיים שלו (כולל מחשבות = סודות).

2. המעגל הכחול / החיבוק הצמוד

(החיבוק האינטימי)

- ישנם מעט מאד אנשים שאתה מחבק: אב, אם, חבר, חברה.
- החיבוק הוא חיבוק אינטימי / חזק.
- ההחלטה עם מי מתחבקים בעיגול הכחול היא הדדית.
- לא לכל אדם יש מישהו שיכול להיכנס למעגל הכחול (זה יכול להשתנות עם הזמן).
- האנשים השייכים למעגל זה יכולים להשתנות.
- בגיל המתאים מעגל זה מתייחס גם לנשיקה צרפתית, למגע מיני וליחסי מין. יש להתייחס לשאלת האינטימיות והקשר הרגשי בייחסי מין – לא תמיד זה הולך יחד.
- בדיבור אפשר לספר סודות ודברים אינטימיים.

3. המעגל הירוק / החיבוק הגדול

(חיבוק מהצד)

- ישנם מספר אנשים אותם אתה מחבק בחיבוק גדול – ידידותי ולא אינטימי. למשל, חבר טוב.
- החיבוק מתרחש בהזדמנויות מיוחדות כמו: מסיבה, יום הולדת, מפגש מיוחד. (במצבים מסוימים החיבוק הגדול יכול להראות בדיוק כמו החיבוק הצמוד, אך התחושה היא שונה ומשמעותו החברתית שונה.
- בדיבור אפשר לחשוף פרטים וחוויות אישיות לא אינטימיות.

4. המעגל הצהוב / לחיצת יד

- אתה לוחץ יד לאנשים מוכרים לך בשמם, שבדרך כלל מוצגים לפניך.
- אתה לוחץ יד כשאתה עושה היכרות עם אנשים שלא הכרת קודם.
- יש תרבויות בהן יש טקסים אחרים בעלי אותה משמעות כמו לחיצת יד, למשל נשיקה .
- אתה יכול ללחוץ יד לאנשים עמם אתה בקשר יומיומי כגון אנשים עמם אתה עובד או לומד, אנשים מהצוות העובדים אתך .
- בדיבור חושפים פרטים אישיים כלליים (ברמה של תעודת זהות)

5. המעגל הכתום / נפנוף לשלום

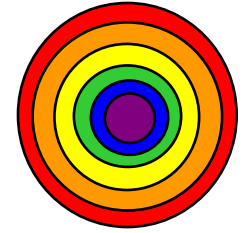
- אתה מנפנף לשלום לחברים שאתה רואה כי הם עסוקים, או כשאתה עסוק או כשהם רחוקים.
- אתה מנפנף לשלום לאנשים שאתה מכיר.
- הדיבור הוא מועט ועל נושאים כלליים, לא אישיים.

6. המעגל האדום / זרים

עצור – זרים!

- אינך נוגע בזרים.
- אינך נוגע בילדים!
- זרים אינם נוגעים בך.
- לא מדברים עם זרים.
- אין לנו שום אמון באנשים זרים.
- אתה מחליט מי יכול לגעת בך ו/או להתקרב אליך. אתה מחליט מתי לומר : עצור! וללכת לדרכך.
- אתה משוחח עם אנשי מקצוע בתפקיד רק בענייני עבודה.
- אתה פונה לעזרה רק לאנשים במדים /תפקיד, (שוטרים, רופאים, חיילים) או לאנשים שאתה מכיר.
- אין דיבור.

הגישה המערכתית / גבו וייס

במקביל

לתלמידים
לצוות
להורים.

■ בכדי ליצור שינוי והתפתחות אין לעבוד עם התלמיד במנותק מסביבתו.

■ יש ליצור מספר מעגלי שינוי כך שכתוצאה מכך יוכל התלמיד לחוות רצף קוהרנטי של תגובות, עמדות והתייחסויות להתנהגותו החברתית והמינית:

(בכיתה, בתרבות ובשפה הבית ספרית, ובתגובות אנשי הצוות לביטויים הקשורים למיניות וזוגיות, בבית הוריו ובמעון בו הוא חי (אם הוא חי במעון)).